

Nr. 6

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 16 maart 2010

Inhoudsopgave

blz.

1. Inleiding	1
2. Toets aan het Beleidskader gemeentelijke herindeling en het coalitieakkoord	2
3. Financiële aspecten	4

1. Inleiding

Hierbij bied ik u aan de nota naar aanleiding van het verslag voor het wetsvoorstel tot samenvoeging van de gemeenten Lith en Oss. Het wetsvoorstel heeft geleid tot een aantal bevindingen en vragen van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De leden van de fracties van het CDA en de PvdA hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel. De leden van de VVD-fractie hebben met instemming kennisgenomen van het voorliggende wetsvoorstel. De leden van de fractie van de SP hebben met interesse kennisgenomen van het wetsvoorstel. De leden van de SGP-fractie constateren dat in de betrokken gemeenten draagvlak is voor het onderhavige wetsvoorstel. De leden van de PVV-fractie hebben enkele opmerkingen gemaakt en vragen gesteld over de totstandkoming van, en het draagvlak voor het aanhangige wetsvoorstel.

Bij de beantwoording heb ik zoveel mogelijk de volgorde van het verslag aangehouden. Uit praktisch oogpunt ben ik een enkele keer van die volgorde afgeweken, door vragen van gelijke strekking samen te nemen.

In het coalitieakkoord staat dat herindeling van gemeenten plaatsvindt indien daarvoor voldoende lokaal draagvlak bestaat. De verantwoordelijkheid voor de toetsing daarvan berust bij het provinciebestuur. De regering toetst de voorstellen in principe uitsluitend op het gevolgde proces. De regering is van mening, dat het proces waarlangs het onderhavige wetsvoorstel tot stand is gekomen in overeenstemming is met de Wet algemene regels herindeling (Wet arhi) en het Beleidskader gemeentelijke herindeling (Kamerstukken II, 2008/2009, 28 750, nr. 5).

2. Toets aan het Beleidskader gemeentelijke herindeling en het coalitieakkoord

Toets bestuurskracht en duurzaamheid

De leden van de CDA-fractie zijn benieuwd of het beleid van decentrale dienstverlening in wijken en dorpen van de huidige gemeente Oss tot gevolg zal hebben dat er in het dorp Lith straks een dependance van het gemeentehuis komt. Voorts vragen deze leden naar de grootte van het pakket aan dienstverlening dat decentraal zal worden aangeboden, welke concrete taken en diensten zullen in dat pakket worden opgenomen?

De huidige gemeente Oss kent een inrichting van het bestuur, waarbij vertegenwoordigers van de wijken en dorpen een belangrijke plaats innemen. In dit verband is de gemeente ingedeeld in negen wijken en dorpen die een eigen wijk- en dorpsraad hebben. Conform het voort te zetten beleid van de huidige gemeente Oss, wordt ook de gemeente Lith in de nieuw te vormen gemeente Oss opgenomen in het bestel van wijk- en dorpsraden. De bestuurlijke aandacht voor het gebied van de gemeente Lith en de betrokkenheid van haar inwoners wordt daarmee gewaarborgd. De huidige gemeente Oss heeft ruime ervaring op het terrein van decentrale dienstverlening in de dorpen. Momenteel maken de inwoners van de gemeente Lith al gebruik van de diensten van de huidige gemeente Oss op het terrein van sociale uitkeringen en de Wet maatschappelijke ondersteuning.

De leden van de SGP-fractie roepen in herinnering dat het volgens het beleidskader herindelingsadvies van belang is om in het herindelingsadvies aan te geven in welke mate de bestuurskracht van de betrokken gemeenten een rol heeft gespeeld. Deze leden lezen vervolgens alleen opmerkingen over de bestuurskracht van de gemeente Lith. Zij vinden dat het aantal inwoners van een gemeente niet moet uitmaken bij de vraag of er nagedacht wordt over de bestuurskracht. Waarom is er geen bestuurskrachtmeting gehouden of verwoord in de toelichting met betrekking tot de gemeente Oss? In paragraaf 3.2.4 van het herindelingsadvies wordt in ieder geval geen aandacht aan deze bestuurskracht gegeven. Op welke manier is de regering ervan overtuigd geraakt dat de bestuurskracht van de nieuwe gemeente dus goed zal zijn? Is dit slechts een aanname of is er ook daadwerkelijk onderzoek naar verricht? Deze leden ontvangen graag een reactie van de regering op dit punt.

De afweging of een gemeente voldoende bestuurskrachtig is, ligt primair bij het gemeentebestuur zelf. Gemeenten kunnen of verschillende wijze hun bestuurskracht een impuls geven en versterken. Dit kan onder meer door kwaliteitsverbetering van de eigen organisatie, door intensivering van de samenwerking of door gemeentelijke herindeling. Het gemeentebestuur van Lith heeft zelf na onderzoek geconcludeerd dat gemeentelijke herindeling met de huidige gemeente Oss zal leiden tot de gewenste bestuurskrachtversterking.

De provincie Noord-Brabant onderschrijft het standpunt van de Advies- en begeleidingscommissie gemeentelijke herindeling Lith dat de huidige gemeente Oss een robuuste, veerkrachtige gemeente is met een regionale centrumfunctie en een gezonde financiële positie. De provincie beoordeelt de bestuurskracht van de gemeente Oss als goed. De huidige gemeente Oss heeft ruime en goede ervaring in het omgaan met dorpskernen. In het verleden zijn de voormalige gemeenten Berghem, Megen en Ravenstein samengegaan met Oss en is een gemeente ontstaan met een stedelijke kern; omringd door landelijke kernen. De samenvoeging met Lith past hierin volledig.

Toets interne samenhang

De leden van de PvdA-fractie en de SGP-fractie constateren dat in enkele dorpen van de gemeente Lith er een voorkeur bestond voor herindeling bij de gemeente 's-Hertogenbosch. De leden van de PvdA-fractie willen graag van de regering weten welke invloed zij verwacht op de interne samenhang van de nieuwe gemeente Oss en wat de nadelen zouden zijn van herindeling van deze dorpen bij 's-Hertogenbosch. De leden van de SGP-fractie vragen in hoeverre dit gegeven past bij het zoeken naar lokaal draagvlak wat één van de voorwaarden is in het beleidskader? De leden van de CDA-fractie vragen of de regering heeft overwogen de kernen Maren-Kessel en Het Wild bij 's-Hertogenbosch te voegen. Voorts zijn zij benieuwd naar de overwegingen welke doorslaggevend zijn geweest om de gehele gemeente Lith bij Oss te voegen. Graag ontvangen deze leden een reactie van de regering op deze punten.

De kernen Maren-Kessel en Het Wild maken integraal deel uit van de huidige gemeente Lith. Er is als gevolg van het onderhavige voorstel geen sprake van sociaalgeografische knelpunten, zoals doorsnijding van kernen door de gemeentegrens of een onlogisch grensbeloop. Met het oog op verbetering van het grensbeloop is nu juist bij de herindeling in 1996 een gedeelte van Het Wild dat tot de gemeente 's-Hertogenbosch behoorde bij de gemeente Lith gevoegd.

Dat een deel van de inwoners op 's-Hertogenbosch is georiënteerd, is op zichzelf geen knelpunt. De ligging van beide kernen ten opzichte van de hoofdkern Oss is zodanig dat de gemeentelijke dienstverlening optimaal kan plaatsvinden. De afstand van beide kernen tot het centrum van de gemeente 's-Hertogenbosch is bovendien groter dan tot het centrum van de huidige gemeente Oss. Vanuit het oogpunt van zowel gemeentelijk beleid en beheer als qua grensverloop is er sprake van een samenhangend gebied.

De onderhavige samenvoeging is ingegeven door het gebrek aan bestuurskracht van de gemeente Lith. Hierin wordt voorzien door de samenvoeging van de gemeenten Lith en Oss. De betrokken gemeenten hebben in bestuurlijk opzicht steeds een sterke onderlinge band gehad. Zij participeren in overwegend dezelfde samenwerkingsverbanden en hebben in regionaal verband nauw samengewerkt. Door de gemeenteraden van Oss en van Lith is unaniem besloten tot een ongedeelde herindeling. Gedeputeerde staten van Noord-Brabant hebben dit oordeel overgenomen. Ik constateer op basis daarvan, dat er breed bestuurlijk draagvlak is voor een ongedeelde samenvoeging.

Uitgangspunt in het Beleidskader gemeentelijke herindeling is dat een nieuw te vormen gemeente voldoende interne samenhang zal hebben en tevens dat restproblematiek moet worden voorkomen. Hieruit vloeit voort dat in beginsel ongedeelde samenvoegingen van gemeenten de voorkeur hebben. In dit geval waren er conform het advies van de Advies- en begeleidingscommissie gemeentelijke herindeling Lith geen rechtvaardigingsgronden om van dat uitgangspunt af te wijken.

Beschrijving maatschappelijk draagvlak

De leden van de PvdA-fractie willen graag geïnformeerd worden over het kernenbeleid van de nieuw te vormen gemeente. Zij lezen dat de gemeente Oss al ervaring heeft met dorpsraden. Dat stemt deze leden positief. Wel vragen zij zich af hoe een dorpsraad goed kan functioneren in een dorpscluster op een dergelijk groot oppervlak. Hoe kan hierin aan de eigenheid van alle kernen recht worden gedaan?

De nieuw te vormen gemeente Oss zal ruim 83 000 inwoners hebben. De gemeente is verdeeld in tien wijken en dorpen, alle met een eigen wijk- of dorpsraad. Deze wijk- en dorpsraden hebben specifieke bevoegdheden op het gebied van de sociale en fysieke leefomgeving. Aan deze wijkraden zijn wijkteams verbonden, waaraan niet alleen de gemeente, maar ook andere instanties zoals de politie, woningbouwvereniging en opbouwwerk zijn verbonden. Als er sprake is van meerdere kernen binnen een wijk/dorp, zoals in Lith, zijn er kernraden, waarmee de dorpsraad samenwerkt.

De leden van de SP-fractie begrijpen uit de toelichting van de regering dat het draagvlak in betreffende gemeenten op diverse manieren is gemeten. Er is een representatief onderzoek geweest onder de inwoners van Lith. 83% gaf aan voor een gemeentelijke samenvoeging met Oss te zijn. Hoeveel mensen hebben aan dit onderzoek meegedaan, vragen deze leden.

De SP heeft zelf ook onderzoek gedaan in beide gemeenten over de voorgenomen samenvoeging. In Lith sprak 80% van de inwoners de voorkeur voor de gemeente Oss uit. In Oss sprak 73% zich positief en 19% zich neutraal uit voor een samenvoeging van beide gemeenten. In totaal deden aan beide onderzoeken meer dan 1 000 inwoners mee.

Aan de enquête in Lith hebben 520 personen meegedaan.

In de visie van de leden van de PVV-fractie dienen er bij gemeentelijke herindelingen altijd bindende referenda te worden gehouden. Voor dit herindelingsvoorstel is dat niet adequaat gebeurd, waardoor er niet van een zorgvuldig proces kan worden gesproken. Wel is hier sprake van een groot bestuurlijk draagvlak en laat de afwezigheid van grote maatschappelijke oppositiegroeperingen ook zien dat de meerderheid van de bevolking niet negatief tegenover deze herindeling staat.

De leden van de PVV-fractie zijn van mening dat schaalvergroting in de vorm van samenvoeging kan bijdragen tot een effectiever bestuur. Echter, dit dient volgens een democratisch proces te verlopen en drastische herindelingen moeten niet aan de bevolking worden opgedrongen, zo merken deze leden op.

De regering is van mening dat het proces waarlangs het onderhavige wetsvoorstel tot stand is gekomen, in overeenstemming is conform de vereisten van de Wet algemene regels herindeling (Wet arhi) en voldoet aan de criteria van het Beleidskader gemeentelijke herindeling (Kamerstukken II 2008/09, 28 750, nr. 5). Er is sprake van een voorstel tot vrijwillige samenvoeging van de gemeenten Lith en Oss dat kan rekenen op een zeer breed lokaal bestuurlijk draagvlak en een positieve zienswijze van gedeputeerde staten van de provincie Noord-Brabant.

3. Financiële aspecten

De regering geeft aan dat de nieuwe gemeente ongeveer € 0,5 mln. minder gaat ontvangen in de algemene uitkering uit het gemeentefonds dan nu het geval is bij de som van de algemene uitkeringen. Zij verwacht dat deze structurele verlaging opgevangen wordt door de te verwachten vermindering van de bestuurskosten en andere efficiencyvoordelen van de nieuwe organisatie. Wat zijn de gevolgen als deze verwachtingen uitblijven? Herindelingen kosten geld, de uitkering op grond van de maatstaf herindeling zal hiervoor nodig zijn. Wat als blijkt dat er straks toch een tekort op de begroting ontstaat als gevolg van de herindeling? Deze leden ontvangen graag een reactie van de regering op dit punt.

Bij de voorbereiding van het herindelingsadvies is aandacht besteed aan de financiële gevolgen van dit voorstel voor de nieuw te vormen gemeente. Bij de onderhavige samenvoeging bieden de huidige financiële posities van de gemeenten een degelijke financiële basis voor de nieuw te vormen gemeente Oss.

Verder volgt de lagere algemene uitkering uit het gemeentefonds de veronderstelde efficiencywinst die de nieuwe gemeente kan bereiken door de toegenomen schaal. Eerdere herindelingen laten zien dat, zeker als daar bewust op wordt gestuurd, de bestuurskosten inderdaad na verloop van tijd minder zijn en er synergievoordelen worden behaald.

In wezen krijgt de nieuwe gemeente eenzelfde bedrag als een bestaande gemeente met dezelfde kenmerken. De frictiekosten die het gevolg zijn van de herindeling, zijn incidenteel van aard. Deze worden binnen het gemeentefonds gecompenseerd door de tijdelijke uitkering op grond van de maatstaf herindeling. Daarnaast zal in de nieuwe gemeente een harmonisatie van beleid inzake lokale heffingen en tarieven plaatsvinden. De vaststelling van het beleid en de tarieven voor lokale heffingen wordt vastgesteld door de nieuwe gemeenteraad. Bij de afweging zal, zoals gebruikelijk, het voorzieningenniveau aan de orde zijn. In die afweging vervul ik geen rol, maar vertrouw ik op de zorgvuldigheid van het nieuwe gemeentebestuur. Om de financiële positie van de nieuw te vormen gemeente te waarborgen, is er vanuit de provincie Noord-Brabant toezicht ingesteld op de financiën. Mocht er dan alsnog sprake zijn van een begrotingstekort, dan is het aan de gemeente om het tekort te dekken of kan op enig moment preventief toezicht door gedeputeerde staten worden ingesteld.

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A. Th. B. Bijleveld-Schouten